

INVESTIGACIÓ HISTÒRICA

Les investigacions sobre l'origen de Colom continuen obertes. F. Albardaner aporta noves proves sobre la catalanitat del descobridor d'Amèrica i lamenta el desprestigi d'aquesta teoria científica.

LAURA SERRA

BARCELONA. "La catalanitat de Colom pot ser una recerca científica o qüestió de fanatisme patrioter", resumeix Francesc Albardaner, arquitecte i investigador del Centre d'Estudis Colomins. Aquest institut va ser fundat el 1989 com a delegació d'Òmnium Cultural i parteix de les bases científiques establertes per l'historiador Luis Ulloa. Aquest intel·lectual socialista peruà va ser el primer que va defensar la catalanitat de Cristòfor Colom, el 1927. La burgesia i els nacionalistes del país li van estendre la catifa vermella, fins al punt que va treballar a la universitat i la premsa catalana, i va ser enterrat a les Corts el 1936.

Aquella va ser l'espurna d'una sèrie d'investigacions que han aixecat dubtes raonables sobre l'opinió acadèmica generalitzada, que diu que Colom era d'origen genovès. Tot i que no sense contratemps: "Ara la teoria de la catalanitat a escala internacional és motiu d'escarni. La poca credibilitat que al llarg de 80 anys havíem aconseguit s'ha esborrat perquè ha tingut més ressó una fabulació que no està sustentada per cap documentació i que reinventa la història

adequant-la al que la gent vol sentir", lamenta Albardaner, esmentant la "mentida" que l'expedició va sortir de Pals (Baix Empordà).

Malgrat tot, no tira la tovallola, perquè està convençut que té fonaments científics per avaluar la tesi de la catalanitat. Aquest dimarts l'investigador oferirà una conferència a l'Institut d'Estudis Catalans presentada pel flamant Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, pare Josep Massot i Muntaner, en què repassarà l'estat de la qüestió i explicarà noves proves inèdites.

Noves proves per estudiar

La seva joia de la corona, "que farà reaccionar els italians, perquè debat el que han defensat sempre", és el que ha anomenat Document Richart, en honor a l'investigador valencià Jaume Richart i Gumà. En aquest document s'hi cita un Bartomeu Colom genovès que el 1479 va entrar d'aprenent en un taller de teixir i fer domossos a València. Segons Albardaner, coincidiria per edat, professió i passaport amb el germà de Colom. Això demostraria que "la identificació que van fer els italians de la família genovesa de Cristòfor Colombo és falsa", assegura.

Aquest document, a més, demostraria "la importància de Va-

La catalanitat de Colom: ciència o ficció?

El Centre d'Estudis Colomins aporta noves proves a una teoria desprestigiada



COLOM: UN DESTÍ CLAR I UN ORIGEN DISCUTIT
Francesc Albardaner oferirà demà a l'Institut d'Estudis Catalans una conferència per mostrar noves proves sobre la proximitat de Colom a la Corona catalanoaragonesa. XAVIER BERTRAL

Dues tesis amb fonaments científics

A favor que era català

● Segons apareix escrit al Plet de Veragua (els judicis per repartir la seva herència), es deia Colom, així ho acceptaven els hereus.

● La seva llengua materna era el català. El lingüista Lluís de Yzaguirre sosté que les interferències als seus escrits en castellà vénen del català oriental.

● Defensen que era culte, llegia i escrivia fins i tot en llatí, i podia dibuixar mapes. Els escrits tenien cal·ligrafia gòtica cursiva catalana (a Itàlia s'usava la humanística).

A favor que era genovès

● En el testament de Colom del 1498 hi diu que va néixer a Gènova i que va sortir de Gènova per anar a servir els reis d'Espanya.

● El fill de Colom, en el seu testament, diu que era genovès.

● En el document que va trobar Ugo Assereto l'any 1904 als arxius estatals de Gènova, hi diu que el genovès Cristòfor Colombo va anar a Gènova el 1479 per motius de deutes comercials i que va retornar l'endemà a Lisboa: lliga així la biografia del descobridor.

lència després de la guerra civil catalana", diu desgranant noms que s'hi van relacionar, com el de Lluís de Santàngel (qui va fer l'aposta de capital risk per anar a descobrir el Nou Món), els Vespucci florentins, el futur cunyat de Colom Francesco de Bardi i els mercaders Gavoto (que podria equivaler a Giovanni Caboto, descobridor del Canadà).

Altres proves que mostrarà a l'IEC, recopilades en aquest últim any fent de rata de biblioteca, refutarien la teoria genovesa a través de capítols de la seva vida, com ara una persecució de la galiassa Ferrandina que Colom havia relatat i que ara pot provar certa, però que se situa a l'any 1472, quan els papers genovesos documenten que Colom va ser teixidor de llana fins al 1473. També rebatrà de nou la idea que Colom va sortir de Pals amb el document més antic que es té de Vicente Yáñez Pinzón, del 1477, en què es diu que era súbdit de Castella i habitant de Pals de la Frontera. Exposarà documents del Plet de Veragua –un litigi que va durar 30 anys, l'últim terç del XVI, en el qual tots els familiars de Colom volien obtenir part de la fortuna–, en què el cognom de la nissaga familiar s'escriu de dife-

El primer greuge

"Estudiar Colom és estudiar els orígens de l'estructuració de l'Estat", defensa Albardaner

rents maneres, però tots accepten el nom amb m final.

Finalment, defensarà que "científicament es pot afirmar que Colom era culturalment català". I afegeix: "Però aquí ens hem d'aturar, perquè hem fracassat en trobar una família que correspongui a la seva", concedeix. Ara bé, com que hi ha prou documents que van en contra que fos genovès, considera que hi ha com a mínim "un empat", tot i que els italians vulguin donar el cas per tancat.

La importància de ser català

Més enllà de descobrir "la veritat dels fets" i de poder treure pit als llibres d'història, l'origen de Colom té una implicació política. Segons Albardaner, "en el regnat dels reis catòlics es va posar la primera pedra de l'organització de la península espanyola amb una idea centralista: eren dues Corones unificades però sempre sota l'hegemonia castellana", diu, i en posa d'exemple la conquesta de Granada, "que es va fer amb exèrcits de Castella i l'armada catalana, i s'ho va quedar Castella".

Així que si es demostra que el descobridor era català i els beneficis de la conquesta van ser només per a Castella, s'estaria davant del primer greuge: "Estudiar Colom serveix per estudiar els orígens de l'estructuració de l'estat espanyol. Quan s'exporta la inquisició castellana aquí, contrària a lleis i furs de Catalunya, hem perdut la nostra sobirania, i això és el 1487". Per tant, en la derrota del 1714 només es va reblar el clau: "Llavors ja vam perdre bous i esquesles".